

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilsynsrapport

Tidlig innsats 1. til 4. trinn

Gjerdrum kommune – Gjerdrum barneskole

Sammendrag

Statsforvalteren i Oslo og Viken gjennomfører tilsyn med Gjerdrum kommune ved Gjerdrum barneskole. Temaet for tilsynet er tidlig innsats på 1.- 4. trinn. Vi har undersøkt om skolen fanger opp elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning. Videre har vi undersøkt om skolen raskt igangsetter tiltak for elever som står i fare for å henge etter i lesing skriving og regning slik at ønsket progresjon blir nådd, og om skolen følger opp om de de igangsatte tiltakene fører til økte ferdigheter i lesing, skriving og regning.

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfylder kravene i regelverket.

I dette tilsynet har vi funnet at lærerne vurderer og kartlegger lesing, skriving og regning gjennom flere ulike kartleggingsprøver, gjennom de obligatoriske kartleggingsprøvene til Utdanningsdirektoratet, gjennom observasjon i klasserommet og vurdering av skolearbeid. Likevel vurderer vi at skolen mangler rutiner for kartlegging av elever i regning.

Selv om skolen tidvis klarer å oppfylle kravet for intensiv opplæring for noen elever, ser det snarere ut til å være et resultat fra initiativ fra den enkelte lærer, enn av etablert praksis på skolen. Vi er derfor ikke sikre på at alle elever som står i fare for å henge etter, får intensiv opplæring. Skolen har med andre ord begrenset systematikk i oppfølgingen av elever som står i fare for å henge etter.

Som en følge av at vi kommer til at skolen ikke i tilstrekkelig grad fanger opp elever som står i fare for å bli hengene etter i regning, og at skolen ikke i tilstrekkelig grad iverksetter tiltak for å heve elevene til ønsket progresjon, konkluderer vi med at skolen heller ikke evaluerer at elevene oppnår ønsket progresjon.

Vi har ikke sett på hvordan skolen oppfylder andre krav i regelverket.

I denne rapporten presenterer vi våre vurderinger og konklusjoner.

Regelverksbrudd

I de tilfeller der vi konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som regelverksbrudd. Det gjøres uavhengig av om det er forvaltningsloven, opplæringsloven eller tilhørende forskrifter, som er brutt.

Det er varslet tre pålegg om retting. Nærmere om hva dette innebærer, kommer frem under rapportens punkt 3.

Status på rapporten og veien videre

Vi sendte foreløpig rapport 20.03.2023 og kommunen har fått muligheten til å gi tilbakemelding på denne. I e-post datert 15.05.2023 fremgår det at tidlig innsats har blitt tatt opp i kommunes ledergruppe, i AMU, på rektormøter og ledermøter. Kommunen har ingen innvendinger til våre konklusjoner i foreløpig rapport. Samtidig opplyser kommunen at de vil sette i gang tiltak som vil oppfylle regelverket på alle områder. Som vedlegg har kommunen sendt inn Kommuneplan/samfunnsdel 2018-2030 redegjør for et matematikkprosjekt – Prosjekt matte. Kommunen har også sendt «Tilstandsrapport forebygging og tidlig innsats 2023.»

Tilstandsrapporten omtaler tidlig innsats i skolen. Vi har kommentert dette fortløpende i rapporten der det er aktuelt.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om Gjerdrum barneskole og Gjerdrum kommune	4
1.2	Temaet for tilsynet	4
1.3	Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
2	Om tidlig innsats	5
2.1	Rettslige krav.....	5
3	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	7
3.1	Fanger skolen opp elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?.....	7
3.1.1	Våre observasjoner	7
3.1.2	Vurdering og konklusjon	9
3.2	Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?.....	10
3.2.1	Våre observasjoner	10
3.2.2	Vurdering og konklusjon	11
3.3	Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?	12
3.3.1	Våre observasjoner	12
3.3.2	Vurdering og konklusjon	13
4	Statsforvalterens reaksjoner	14
4.1	Pålegg om retting	14
4.2	Oppfølging av påleggene	14
4.3	Kommunen har rett til å klage.....	14
5	Dokumenter	16

1 Innledning

Statsforvalteren har ansvar for å føre tilsyn med offentlige skoler.¹ I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter. Dersom Gjerdrum kommune ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt.² Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om Gjerdrum barneskole og Gjerdrum kommune

Skolen er en 1. til 7. skole med 298 elever inneværende år, hvorav 145 er elever på 1. til 4. trinn. Skolen har 31 lærere og ti assistenter i tillegg til rektor. Skolen har en egen spesialpedagogisk rådgiver. I kommunen er det to barneskoler og en ungdomsskole.

1.2 Temaet for tilsynet

Temaet for dette tilsynet er tidlig innsats for elever på 1. til 4. trinn. Vi har undersøkt om skolen sørger for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning på 1. til 4. trinn raskt får egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd, jf. opplæringsloven § 1-4.

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Temaet tidlig innsats var en del av Utdanningsdirektoratets felles nasjonale tilsyn fra 2018 til 2021. Vi har derfor tatt utgangspunkt i direktoratets tilsynsopplegg som brukes av alle statsforvalterembetene i Norge.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til tidlig innsats for elever på 1. til 4. trinn, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Gjerdrum kommune ved Gjerdrum barneskole i brev av 12.08.2022. Bakgrunnen for at Gjerdrum barneskole ble valgt ut, var svake resultater på nasjonale prøver, spesielt i regning. Dere ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjonen for å gjennomføre tilsynet. I tillegg har vi benyttet et spørreskjema for egenvurdering, som rektor og alle lærere på 1. til 4. trinn ble bedt om å svare på. Vi mottok svar fra totalt ni lærere, i tillegg til rektor og to avdelingsledere.

---

¹ Jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd og kommuneloven kapittel 30.

² Jf. opplæringsloven § 13-10

Tidlig innsats i lesing, skriving og regning på 1.- 4. trinn, er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Fanger skolen elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?³
2. Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?⁴
3. Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?⁵

2 Om tidlig innsats

2.1 Rettslige krav

Formålet med intensiv opplæring er at elever raskt skal få egnet støtte og opplæring når problemer oppstår. Intensiv opplæring er en plikt for skolen, men den gir ikke en korresponderende rettighet til eleven. Dette betyr blant annet at det ved intensiv opplæring ikke skal gjøres en sakkyndig vurdering som skal munne ut i et enkeltvedtak.

Skolens plikt til å tilby intensiv opplæring blir utløst når en elev står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning. Det skal være en lav terskel for å følge opp elever. Hvis en elev skårer under kritisk nivå på en kartleggingsprøve, eller om lærerens løpende observasjoner viser at eleven har utfordringer i lesing, skriving og regning, tilsier dette at eleven må få intensiv opplæring. Det er likevel viktig å understreke at resultatet fra kartleggingsprøver ikke alltid vil være egnet til å fange opp om en elev har behov for ekstra oppfølging. Hvis skolen legger for stor vekt på slike prøver, kan det føre til en uheldig vente-og-se-holdning som gjør at det går for lang tid før eleven får oppfølging. Skolen skal ikke vente på resultat fra en kommende kartleggingsprøve før de setter i gang intensiv opplæring, dersom de ser at en elev står i fare for å bli hengende etter. Dette må ses i sammenheng med den lave terskelen for å følge opp elever.

Skolens intensive opplæring skal ta sikte på at eleven oppnår forventet progresjon i lesing, skriving og regning. Hva som er forventet progresjon, må vurderes ut fra faglig skjønn. Lærerne må se til kompetansemålene i læreplanverket, og samtidig ha et blick på progresjonen i klassens opplæring. Her er det faglige skjønnet til den enkelte lærer, og dialogen innen profesjonsfellesskapet ved skolene, viktig.

Det er ikke noe fasitsvar på hvordan intensiv opplæring skal gjennomføres. Det er en pedagogisk oppgave å ta stilling til hvilke tiltak som er nødvendige og formålstjenlige for den enkelte elev. Ulike metoder og pedagogiske opplegg kan være egnet. Hvordan den intensive opplæringen bør gjennomføres, må derfor vurderes ut ifra behovene til eleven og andre mulige tiltak i

---

³ Jf. opplæringsloven § 1-4

⁴ Jf. opplæringsloven § 1-4

⁵ Jf. opplæringsloven § 1-4

opplæringen. Det er skolene og lærerne som er nærmest til å vurdere hvordan intensiv opplæring best kan organiseres og gjennomføres.

Inkludering er et grunnleggende prinsipp i norsk skole. Det er derfor viktig at opplæringen blir organisert og gjennomført på en måte som gjør at elevene i størst mulig grad kan være en del av et inkluderende læringsmiljø. For noen elever vil det gi god læringsgevinst å få den intensive opplæringen alene, eller i liten gruppe utenfor klassen. Regelverket om tidlig innsats er ikke til hinder for dette, men intensiv opplæring som eneundervisning, er begrenset til å gjelde for en kort periode. Et vilkår for at skolene skal kunne gi intensiv opplæring som eneundervisning, er at hensynet til elevens beste⁶ taler for det. Dette betyr at skolene må kunne begrunne hvorfor hensynet til elevens beste tilsier at han eller hun skal tas ut av klassen eller basisgruppen for å få eneundervisning. I vurderingen må skolen også ta hensyn til elevens eget syn på saken.⁷

Fordi intensiv opplæring er en del av den ordinære opplæringen, er det en forutsetning at elever som mottar intensiv opplæring, ikke skal ha avvik fra kompetansemålene i læreplanverket. Elevene skal tvert imot bli i stand til å følge den alminnelige progresjonen i undervisningen gjennom den tidlige innsatsen på 1. til 4. årstrinn. Elever som har behov for avvik fra kompetansemålene, eller som ikke får tilfredsstillende utbytte av den intensive opplæringen, har rett til spesialundervisning. Dersom skolen ikke innen rimelig tid ser noen positive effekter av den intensive opplæringen som tilsier at eleven vil kunne følge forventet progresjon, må skolen vurdere om det er behov for å endre opplegget, eller om eleven vil trenge spesialundervisning.

En forutsetning for at kravet om rask og egnet intensiv opplæring skal fungere etter intensjonen, er at skolene har tilstrekkelige ressurser tilgjengelig. Skolene må ha nødvendig kompetanse og nødvendige lærerressurser for å kunne oppfylle lovens krav. Dette krever god kommunikasjon mellom skolene og skoleeier. Det er skolen som er pålagt å tilby intensiv opplæring. Dette henger sammen med at det er skolen som er nærmest til å vurdere hvordan den intensive opplæringen skal organiseres og gjennomføres, og til å se behovet til den enkelte eleven. Vi understreker at skoleeier har det overordnede ansvaret for at regelverket blir oppfylt.

---

⁶ Jf. barnekonvensjonen art. 3.

⁷ Jf. barnekonvensjonen art. 12.

3 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

3.1 Fanger skolen opp elevenes progresjon og utvikling slik at de kan avdekke om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning?

3.1.1 Våre observasjoner

Gjerdrum kommune har som overordnet mål at alle lærerne skal bruke *Språkfokus i Gjerdrum* med undertittel «Språk-, skrive- og leseopplæringsplan for Gjerdrum kommune» som et verktøy i undervisningen. Språkplanen er resultat av et samarbeid med Bredtvet kompetansesenter og tar for seg hvordan man kan legge til rette for god lese- og skriveopplæring.

I språkplanen står det:

«I Gjerdrum kommune ønsker vi at språkarbeidet skal være helhetlig og med sammenheng fra barnehagealder til 10.trinn. Når det gjelder den tidlige innsatsen, skal språkplanen være et verktøy for å sikre at det bygges et godt språklig fundament for alle barn i Gjerdrum.»

Planen inneholder målsettinger om språkarbeid og leseopplæring. Vi finner også kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter. Det går frem at det er kontaktlærer som er ansvarlig for å gjennomføre prøvene og registrere resultatene i Conexus Engage. Rektors rolle i kartleggingen er ikke spesifisert i dette dokumentet. Videre står det i dokumentet at elever med lese- og skrivevansker blir henvist til PPT.⁸

Dokumentet «*Tidlig innsats*» innledes med et sitat fra temanotat fra Utdanningsforbundet 2/2018: *Tidlig innsats i utdanningspolitikken – motiver, mål og motsetninger.*

Intensjonen med dette temanotatet er å «fremme øke bevissthet om hvordan tidlig innsats bærer i seg motiver, mål og motsetninger med grunnleggende betydning for tenkningen om, og utformingen av, norsk utdanning». Forfatterne erkjenner at noen elever vil trenge flere tiltak og mer oppfølging enn andre, men peker samtidig på «at vektleggingen av tidlig innsats kan stå i veien for ønsket om inkludering, som er et kjennetegn ved norsk utdanning». De advarer også mot kartleggingsprøver og «faren for normalitetsinnsnevring».

Dokumentet fra kommunen går deretter kort inn på flere temaer, som relasjonskompetanse, oppmerksomhet rettet mot språkutvikling, mestring av lese-, skrive- og regneferdigheter, trivselsundersøkelser, psykisk helse, fysisk aktivitet og livsstil. Når det gjelder *tidlig innsats* står det:

«Skolene må ha rammer som gir rom for fleksibilitet til å støtte elever som trenger intensive kurs og ekstra støtte i perioder.

Tidlig innsats omfatter alle barn og unge. Av forskjellige årsaker (funksjonshemminger, sykdom, lærevansker, familierelaterte problemer, problemer relatert til lærings-miljø etc.) vil noen likevel ha

---

⁸ Side 36.

spesielle behov for tidlig støtte, hjelp og oppfølging. I Gjerdrum skal barn med spesielle behov oppleve å bli fanget tidlig opp og bli ivaretatt og fulgt systematisk og godt opp over tid.»

Skolens og kommunens regler om tidlig innsats inngår i avdelingsmøter og planleggingsdager. Aktuelle dokumenter ligger tilgjengelig for personalet på Teams. Skolen har felles Teamsmapper for kommunens dokumenter og for skolens egne dokumenter og planer. Ledelsen oppfordrer lærerne til å utveksle erfaringer.

Til kartlegging av lese- og skriveferdigheter benytter skolen kartleggingsprøvene fra Utdanningsdirektoratet, STAS lesetest, ordkjedetest, veiledet lesing og setningsleseprøven. Lærerne svarer at de også gjør løpende observasjoner, f.eks. i forbindelse med skriveoppgaver som samles inn.

Ledelsen melder elevene opp til kartlegginger, samler inn oppdaterte lister når kartleggingen er blitt gjennomført og drøfter resultatene i ledergruppa. De svarer videre at de tilrettelegger for felles vurdering av elevtekster med tanke på å gi gode og tilbakemeldinger som elevene, uavhengig av nivå, kan nyttiggjøre seg.

Skolen har et ressursteam som ved behov bidrar med observasjon, kartlegging av elever og læringsmiljøet samt gi veiledning til ansatte. Vi har ikke mottatt en rutinebeskrivelse for ressursteamet fra skolen, men rektor svarer: «Når en ansatt på skolen blir oppmerksom på at en elev kan ha utfordringer, faglig eller sosialt, skal saken drøftes i internt ressursteam med mål om å avklare videre oppfølging. Det sitter to avdelingsledere i ressursteam/ressursgruppen. Der drøftes elever og deres kartlegginger sammen med lærer og PPT. Ressursteam har møte hver uke for å følge opp saker. Ressursteamet skal, ved behov, bidra med observasjon, kartlegging av elever og læringsmiljøet og gi veiledning til ansatte.» I svarene fra lærerne ser vi at dette følges i praksis.

Innen regning benytter skolen læreverket *Multi*, som tilbyr kapittelprøver og *Multi Smart Øving*, i tillegg til kartleggingsprøve fra Utdanningsdirektoratet. Også her gjøres løpende observasjoner av elevene i klasserommet og ved underveisvurderinger. Lærerne diskuterer observasjonene og vurderinger med hverandre.

I svar fra kommunen datert 16.05.2023 omtales *prosjekt matte*. I dette tiltaket er en lærerspesialist i matematikk ansatt i en prosjektstilling for å følge opp elever som står i fare for å henge etter.

I *Språkfokus for Gjerdrum* finner vi tidspunkt for gjennomføring av kartleggingsprøver i lesing, skriving og språkutvikling på 1.-4. trinn. Ansvarlig for registrering er kontaktlærer. Kartlegging av regning kommer ikke frem i denne oversikten.

Ledelsen svarer at skolen legger til rette for kartlegging via læreverk, men oppgir at kartlegging av regning ikke er satt i system på samme måte som lesing og skriving. Vi finner i svarene at dette er mer opp til den enkelte lærer og at det ikke er nok kunnskaper om hvordan skolen skal gjøre dette. I dokumentasjonen finner vi ikke noe tidspunkt for gjennomføring av kartleggingsprøver i regning på 1.-4. trinn.

3.1.2 Vurdering og konklusjon

Skolen har lagt ved *Kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter* som viser når kartlegginger og tester i lesing/skriving gjennomføres på 1.-10. trinn.

Skolen gjennomfører de obligatoriske prøvene på 2. og 3. trinn, og noen frivillige prøver på 1. trinn. I tillegg gjennomfører skolen annen kartlegging gjennom kartleggingsprøver som STAS, ordkjedetesten og setningsleseprøven, samt observasjon i klasserommet. Rektor har gjennom Conexus Engage mulighet til å holde seg orientert om at lærere sørger for at elevene gjennomfører de nødvendige prøvene. Dokumentasjonen forteller at det er kontaktlærer som har ansvaret for at kartleggingene blir gjennomført og registrert. Vi ser også at skolen benytter et skjema for registrering av elever som skårer under bekymringsgrensen i fag.

Mye av arbeidet med å identifisere de elevene som står i fare for å henge etter, etter at kartlegging er gjort, skjer muntlig på møter og mellom lærere og rektor. I svar fra ledelsen finner vi som tidligere nevnt denne rutinen: «*Når en ansatt på skolen blir oppmerksom på at en elev kan ha utfordringer, faglig eller sosialt, skal saken drøftes i internt ressursteam med mål om å avklare videre oppfølging. Det sitter to avdelingsledere i ressursteam/ressursgruppen. Der drøftes elever og deres kartlegginger sammen med lærer og PPT. Ressursteam har møte hver uke for å følge opp saker. Ressursteamet skal, ved behov, bidra med observasjon, kartlegging av elever og læringsmiljøet og gi veiledning til ansatte.*» Rektor skal sikre at skolen oppfyller krav i regelverket, og det betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig ettersom regelverket gir et handlingsrom slik at skolen selv kan bestemme hvordan den skal løse oppgaven. Selv om det ikke er krav til skriftlighet i dette, ser vi det som nyttig om kommunen hadde nedfelt denne rutinen i f.eks. *Prosedyre for rapportering og oppfølging av kartleggingsprøver* eller andre styringsdokumenter.

Vi ser også at lærerne på skolen gjør løpende observasjoner av elevene sine i timer og i forbindelse med lekser og annet skolearbeid i alle fag. Det ser også ut til at lærere og ledelse har en god kommunikasjon i forbindelse med gjennomføring av kartlegginger.

Generelt sett synes det ikke å være en felles praksis og forståelse blant ledelsen og lærerne ved skolen om oppfølging av observasjoner, kartleggingsprøver og andre tester med henblikk for å fange opp elever på 1.- 4. trinn som risikerer å bli hengene etter i lesing, skriving og regning. Selv om lærerne i hovedsak svarer godt på hva de gjør, er det tydelig at dette er vurdert ut fra egen kompetanse og praksis, og ikke opp mot en kollektiv kompetanse på skolen.

Vi vil kommentere at notatet fra Utdanningsforbundet 2/2018: *Tidlig innsats i utdanningspolitikken – motiver, mål og motsetninger*, som skolen referer til, først og fremst drøfter problemstillinger rundt innføring av § 1-4 og forståelsen av denne. Det er uklart for oss hvordan notatet bidrar til å klargjøre hva dette notatet betyr for lærerne i deres arbeid.

Statsforvalterens opplevelse er derfor at det er manglende systematikk i dette arbeidet. På tross av dette, er det vår oppfatning at Gjerdrum barneskole stort sett har en praksis for å oppdage elever som står i fare for å henge etter i lesing og skriving. Imidlertid finner vi ikke en like tydelig praksis for å fange opp elevene som står i fare for å henge etter i regning.

Statsforvalteren i Oslo og Viken kommer til at Gjerdrum kommune ikke oppfyller sin forpliktelse til å fange opp elevenes progresjon og utvikling slik at de avdekker om det er elever som står i fare for å bli hengende etter i regning.

3.2 Iverksetter skolen tiltak raskt slik at alle elever som står fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og regning raskt får intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd?

3.2.1 Våre observasjoner

Språkfokus i Gjerdrum inneholder målsettinger om språkarbeid og leseopplæring. Vi finner også kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter. Det går frem at det er kontaktlærer som er ansvarlig for å gjennomføre prøvene og registrere resultatene i Conexus Engage. Rektors rolle i kartleggingen er ikke spesifisert i dette dokumentet. Videre står det i dokumentet at elever med lese- og skrivevansker blir henvist til PPT.

Kommunen tilbyr lesekurs utarbeidet av Bredtvet kompetansesenter. Her kommer det frem at kommunen legger stor vekt på foreldresamarbeid: *«1-2 uker i forkant av nytt leskurs er det viktig å informere foresatte om hva, hvorfor og hvordan lesekurs gjennomføres. Det er helt avgjørende at foreldrene er informert og følger eleven tett opp i kursperioden.»*

Det kommer ikke frem hvem som er målgruppen for kurset. Heller ikke om det skjer noen form for vurdering av elevene, eller annet etterarbeid. Vi merker oss at nær halvparten av lærerne svarer at dette tiltaket aldri benyttes, men dette skyldes at 1.klasselærerne ikke benytter det.

I dokumentet *Tidlig innsats* står det: *«Tidlig innsats omfatter alle barn og unge. Av forskjellige årsaker (funksjonshemminger, sykdom, lærevansker, familierelaterte problemer, problemer relatert til læringsmiljø etc.) vil noen likevel ha spesielle behov for tidlig støtte, hjelp og oppfølging. I Gjerdrum skal barn med spesielle behov oppleve å bli fanget tidlig opp og bli ivaretatt og fulgt systematisk og godt opp over tid ... Skolene må ha rammer som gir rom for fleksibilitet til å støtte elever som trenger intensive kurs og ekstra støtte i perioder.»*

Oppfølging av kartleggingsprøver er et skjema for registrering av elever med og uten vedtak om spesialundervisning, som skårer under bekymringsgrensen i fag. Vi har fått tilsendt mal for kartlegging i lesing, regning og engelsk, og et eksempel på hvordan denne er brukt. I sistnevnte ligger det faglige vurderinger for de aktuelle enkelt elevene i lesing. Ettersom engelsk er nevnt fremfor lesing i denne kartleggingen, ser det for oss ut til at dette skjemaet er knyttet til nasjonale prøver. Det ser derfor ut til primært å være tenkt for elever på 5. trinn og ikke elever på 1.-4. trinn.

På spørsmålet *Får elever som kan nyttiggjøre seg av tilbud om intensiv opplæring, tilbud om dette i lesing/skriving/regning*, svarer lærerne stort sett ja. Vi ser på den ene siden at undervisningsoppleggene som skisseres i svarene synes å ha mer preg av å være tilpasset opplæring enn av *tidlig innsats*. På den annen side finner vi flere eksempler og formuleringer i svarene på at intensiv opplæring i tråd med § 1-4 forekommer.

Denne praksisen finner vi bekreftet i svarene i skjemaet. Oppfølging av elever etter § 1-4 skjer ofte, både med og uten ekstraressurs. Vi ser at elevgrupper av og til undervises utenfor klasserommet, men at eneundervisning nesten ikke benyttes.

Ledelsen svarer at arbeidet med oppfølging av elevene i risikogruppen tilrettelegges via trinnmøter, styrkingsressurser, skolens ressursteam, og de har et lavterskeltilbud hos PPT som besøker skolen ukentlig. Det ser ut til at ledelsen deretter overlater oppfølging og metodikk til lærerne, slik at disse styrer dette arbeidet selv.

Tidligere i rapporten har vi omtalt det lesekurset som kommunen tilbyr, som er utarbeidet av Bredtvet kompetansesenter. Det kommer ikke frem hvem som er målgruppen for kurset. Heller ikke om det skjer noen form for vurdering av elevene, eller annet etterarbeid. Vi merker oss at nær halvparten av lærerne svarer at dette tiltaket aldri benyttes, men dette forklares ved at 1.klasselærerne ikke benytter dette kurset, da kurset kun benyttes fra 2. trinn og oppover. Vi legger derfor ikke vekt på dette. Imidlertid ser vi at regnekurs praktisk talt ikke benyttes. De mer inngående svarene på spørsmål om tilbud om intensiv opplæring i regning, viser at tilbudet stort sett er vanlig tilpasset undervisning. Likevel nevnes små elevgrupper og en-til-en-undervisning, og vi finner uttrykk som *boosting*, *uteskole* og *tett oppfølging*, noe vi tilskriver å være eksempler på intensiv opplæring etter § 1-4.

I svar på foreløpig rapport viser kommunen til *prosjekt matte*. Prosjektet ser ut til å være et nystartet tiltak, så vi har ikke sett virkningene av dette ennå.

Både lærere og ledelse forteller at arbeidsforholdene ved skolen har vært vanskelige på grunn av sykdom og utskifting av ledelse.

3.2.2 Vurdering og konklusjon

Selv om lærere svarer ja på spørsmål om at det gis intensiv opplæring, opplever vi at svarene peker i ulike retninger. Vi ser at lærerne tilpasser undervisning og skolearbeid etter elevenes behov og differensierer undervisningsopplegget. Vi ser også at noen lærere tar ut små grupper av elever som trenger ekstra oppfølging, og slik det er beskrevet, ser det ut til å dreie seg om intensiv undervisning i samsvar med § 1-4. Vi finner en bevisstgjøring av dette i skjemaet *Oppfølging av kartleggingsprøver*, som legger føringer for oppfølging av de faglig svake elevene.

For ordens skyld ønsker vi å påpeke at tilpassede oppgaver, nivådelte stasjonsgrupper og annen differensiering ikke nødvendigvis er intensiv opplæring, men snarere tilpasset opplæring, som alle elever har krav på. Intensiv opplæring er en kortvarig og målrettet innsats fra skolen i lesing, skriving eller regning for de elevene som har behov for det. Målet er at elever som er i risikogruppen, raskt skal få egnet støtte og oppfølging slik at problemene ikke får mulighet til å utvikle og forsterke seg videre i opplæringsløpet.

I *Språkfokus i Gjerdrum* opplyser kommunen at de har klasselesekurs som ledd i intensiv opplæring. I forordet sier kommunen at kurset også omhandler tidlig innsats. Imidlertid er det vår oppfatning at dette dokumentet i all hovedsak er didaktiske refleksjoner om ordinær lese- og skriveopplæring i grunnskolen, og omhandler ikke intensiv opplæring i henhold til § 1-4.

Vi finner lite av tilsvarende kurs i regning. Regnekurs er fraværende i dokumentasjonen, og nevnes bare noen få ganger i svarene.

Dokumentasjonen sier lite om oppfølging av elever som blir identifisert gjennom kartleggingsprøvene til Utdanningsdirektoratet, og vi finner heller ingenting om hvilke rutiner som gjelder når tiltak blir satt i gang som resultat av observasjon i klasserommet. Lærere og ledelse svarer at det er mulig å sette inn ekstra ressurser, tilpasse oppgaver, og ta elever ut av klassen hvis elevene står i fare for å henge etter, men vi har ikke klart å observere systematikk i arbeidet.

Skolen har oversendt dokumentet *Tidlig innsats*. Som nevnt står det her: «*Tidlig innsats omfatter alle barn og unge. Av forskjellige årsaker (funksjonshemminger, sykdom, lærevansker, familierelaterte problemer, problemer relatert til lærings-miljø etc.) vil noen likevel ha spesielle behov for tidlig støtte, hjelp og oppfølging. I Gjerdrum skal barn med spesielle behov oppleve å bli fanget tidlig opp og bli ivaretatt og fulgt systematisk og godt opp over tid ... Skolene må ha rammer som gir rom for fleksibilitet til å støtte elever som trenger intensive kurs og ekstra støtte i perioder.*»

Vi vil bemerke at denne forståelsen av tidlig innsats er upresis. Tidlig innsats gjelder ikke *alle barn og unge*, og oppfølgingen av de aktuelle elevene er ikke ment å gjelde *over tid*. Det er imidlertid korrekt at «*Skolene må ha rammer som gir rom for fleksibilitet til å støtte elever som trenger intensive kurs og ekstra støtte i perioder.*»

Vi mener at kommunen bør etablere en bedre praksis for hva skolene skal gjøre hvis de oppdager en elev som står i fare for å henge etter. Dette er for å sikre at elever som står i fare for å henge etter, får den hjelpen de trenger. Selv om skolen tidvis klarer å oppfylle kravet for intensiv opplæring for noen elever, ser det snarere ut til å være et resultat fra initiativ fra den enkelte lærer, enn av etablert praksis på skolen. Vi er derfor ikke sikre på at alle elever som står i fare for å henge etter, får intensiv opplæring. Skolen har med andre ord begrenset systematikk i oppfølgingen av elever som står i fare for å henge etter.

Statsforvalteren kommer til at Gjerdrum barneskole ikke oppfyller sin forpliktelse til å raskt iverksette tiltak for alle elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning på 1.-4. trinn.

3.3 Følger skolen opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning?

3.3.1 Våre observasjoner

I *Prosedyre for rapportering og oppfølging av kartleggingsprøver og brukerundersøkelser* står det at det er rektor som har ansvar for å gjennomføre undersøkelsene. Som tidligere nevnt, er det her kun snakk om brukerundersøkelser, og med unntak av nasjonale prøver, handler disse ikke om kartlegging av elevenes faglige nivå på 1.-4. trinn.

Oppfølging av kartleggingsprøver er et skjema for registrering av elever som skårer under oppfølgingsgrensen på kartleggingsprøvene. Her skal både type tiltak og ansvarlig for tiltaket

føres inn, samt evaluering. Elever som lærerne vurderer til å være under bekymringsgrensen i fag, skrives i rødt. Skjemaet vi har fått tilsendt, er et eksempel på hvordan skjemaet brukes i praksis.

I *Språkfokus i Gjerdrum* finner vi en kartleggingsplan for elevenes språkferdigheter, som viser når kartlegginger og tester i lesing/skriving gjennomføres på 1.-10. trinn. Det kommer ikke frem her hvordan skolen sikrer at elevenes progresjon og utvikling følges opp.

Forebygging – plan for organisering av arbeidsgrupper, mandat er et dokument som forteller hvilke planer og ambisjoner kommunen har «i arbeidet med å prioritere tiltak innenfor forebygging og tidlig innsats – barn og unge.» Vi har ikke mottatt noe mer konkret om disse planene.

Alle lærerne svarer at de gjennomfører nye kartlegginger etter en periode. Om de ikke ser fremgang hos eleven, kontakter de ressursteamet og/eller benytter lavterskeltilbudet hos PPT. Noen lærere svarer også at de vurderer ny metode eller nytt tiltak hvis eleven ikke får økte ferdigheter.

I svarene kommer det frem at skoleledelsen er delaktig i vurderingene og oppfølgingen av elevene. Ledelsen har tilgang til teammøtereferater, de deltar på trinnmøter og dialogen med ledelsen omtales som god.

Vi finner likevel i svarene at vurdering av resultater og oppfølging for det meste styres av lærerne. Det ser ikke ut til at hele ledelsen er kjent med lokal prøveplan.

3.3.2 Vurdering og konklusjon

Svarene fra rektor og lærere tyder på at lærerne vet at de skal kartlegge elevene sine, iverksette tiltak, vurdere nye tiltak, vurdere om tiltakene fungerer, og så kartlegge elevene på nytt ved behov. Skjemaet *Oppfølging av kartleggingsprøver* ser i seg selv ut til å gi et grunnlag for evaluering av de tiltakene som er iverksatt. Basert på eksempelskjemaet vi har mottatt, virker det som skjemaet legger føringer for ytterligere oppfølging.

Det står lite i planene ved skolen om at lærerne skal evaluere resultatene av oppfølgingen, men i svarene fra lærerne ser vi at dette faktisk gjøres i praksis. Informasjonen vi har fått, viser at det er noe skriftliggjøring av tiltakene, men mye av vurderingen av tiltakene skjer muntlig. De obligatoriske prøvene ser ut til å ha blitt lagt i *Conexus Engage*, slik at rektor kan følge opp resultatene, men vi finner lite skriftlig i dokumentasjonen ut over dette. Vi er derfor i tvil om skolen følger opp at iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning

Som en følge av at vi kommer til at skolen ikke i tilstrekkelig grad fanger opp elever som står i fare for å bli hengene etter i regning, og at skolen ikke i tilstrekkelig grad iverksetter tiltak for å heve elevene til ønsket progresjon, konkluderer vi med at skolen heller ikke evaluerer at elevene oppnår ønsket progresjon. Dette er altså en følge av konklusjonene på deltema 1 og 2 som medfører at det ikke er grunnlag for å konkludere at skolen følger opp om iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning. Vi ønsker likevel å bemerke at svarene fra rektor og lærere tyder på at lærerne vet at de skal kartlegge elevene sine, iverksette tiltak, vurdere nye tiltak, vurdere om tiltakene fungerer, og så kartlegge elevene på nytt ved behov.

Statsforvalteren i Oslo og Viken konkluderer etter dette med at Gjerdrum barneskole ikke følger opp at iverksatte tiltak gir økte ferdigheter i lesing, skriving og regning på 1. – 4. trinn.

4 Statsforvalterens reaksjoner

4.1 Pålegg om retting

I kapitelene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende forhold, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven § 30-4:

Kommunen må sørge for at skolen fanger opp elever på 1.-4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, at disse elevene raskt får egnet intensiv opplæring slik at de oppnår forventet progresjon, og at skolen følger opp at de iverksatte tiltakene gir økte ferdigheter i lesing skriving og regning.⁹ Kommunen må sørge for:

1. at rektor sikrer at lærerne har en praksis som sikrer at alle elever som står i fare for å henge etter i regning blir raskt fanget opp.
2. at rektor sikrer at alle elever som står i fare for å henge etter i lesing, skriving og regning, raskt får igangsatt intensiv opplæring slik at elevene når ønsket progresjon.
3. at rektor sikrer at lærerne har en praksis som følger opp om iverksatte tiltak gir elevene økte ferdigheter i lesing, skriving og regning.

4.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet. Vi ber om at dere viser til hvilket rettslig krav dere omtaler i deres tilbakemelding.

Frist for retting er 15.09.2023. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

4.3 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss.

---

⁹ Jf. forskrift til opplæringsloven § 3-10, jf. opplæringsloven §§ 1-3 og 1-4 og barnekonvensjonen artikkel 3 og 12

Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 15.06.2023

Rune Follestad
rådgiver, tilsynsleder

Kjartan Nygaard Stokke
seniorrådgiver

5 Dokumenter

Følgende dokumenter ble benyttet under utføringen av tilsynet:

- Spørreskjemaet «Tilsyn med opplæringsloven § 1-4 – Tidlig innsats – Gjerdrum skole»
- Forebygging – plan for organisering av arbeidsgrupper, mandat.
- Prosedyre for nasjonale prøver
- Prosedyre for rapportering og oppfølging av kartleggingsprøver
- Prosedyre for særskilt språkopplæring.
- Oppfølging av kartleggingsprøver. Skjema - eksempel
- Tidlig innsats. Nevner Relasjonskompetanse, oppmerksomhet rettet mot språkutvikling og mestring av lese-, skrive- og regneferdigheter.
- «Språkfokus i Gjerdrum». Språk-, skrive-, og leseopplæringsplan for Gjerdrum kommune
- Svar fra kommunen datert 16.05.2023

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov

